



Sosiaali- ja terveysministeriö  
AI FI 42/2024  
12.7.2024

Amnesty International Suomen osasto  
Hietaniemenkatu 7 A  
00100 Helsinki  
P: 09 8562 0600  
E: [amnesty@amnesty.fi](mailto:amnesty@amnesty.fi)  
W: amnesty.fi

## **Lausunto: Hallituksen esitysluonnos laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 a §:n muuttamisesta**

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

### **ESITETYT MUUTOKSET OVAT PERUS- JA IHMISOIKEUSVELVOITTEIDEN VASTAISIA**

Esitysluonnoksessa esitettyjen muutosten myötä paperittomina elävät ihmiset olisivat jatkossa lähtökohtaisesti oikeutettuja saamaan vain kiireelliset terveyspalvelut, kun voimassa olevan lainsäädännön perustella he ovat oikeutettuja saamaan terveydenhuollon ammattilaisen välttämättömiksi arvioimat terveyspalvelut kiireellisten palveluiden lisäksi.

**Amnesty vastustaa esitysluonnoksessa esitettyjä heikennyksiä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden vastaisina.** Esitysluonnoksessa todetaan esitettyjen muutosten heikentävän perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa turvattujen oikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, terveyspalveluiden saannin rajaamisella voi olla välillisiä vaikutuksia myös muiden kuin terveydellisten oikeuksien toteutumiseen. Valtio ei saa evätä välttämätöntä terveydenhuoltoa syrjivin perustein.

Valtion ihmisoikeusvelvoitteet paperittomina elävien ihmisten terveydellisten oikeuksien turvaamisessa sekä kansainvälisten ihmisoikeussopimusten toimeenpanoa valvovien elinten tästä aiheesta Suomelle antamat suositukset on käsitelty kattavasti sosiaali- ja terveysministeriön nykysääntelyn valmistelua varten julkaisemassa muistiossa 'Oikeus terveyteen kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa' vuodelta 2021.<sup>1</sup>



Tässä yhteydessä mainittakoon, että ennen nykysääntelyn voimaantuloa Suomi sai kansainvälisten ihmisoikeussopimusten toimeenpanoa valvovalta elimiltä moitteita paperittomina elävien ihmisten kokemista esteistä terveyspalveluiden saannissa. Vuonna 2021 YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (E/C.12/FIN/CO/7) suositteli, että sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksessa puututaan myös esteisiin, joita muun muassa paperittomat henkilöt kohtaavat sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudessa. Komitea suositteli, että Suomi varmistaa, että kaikilla henkilöillä on laissa ja käytännössä yhtäläiset mahdollisuudet saada ehkäiseviä terveyspalveluja sekä parantavaa ja palliatiivista hoitoa tai palveluja heidän oikeudellisesta asemastaan ja dokumentaatiostaan riippumatta.

Vuonna 2017, viimeisimmässä Suomea koskevassa tarkastelussaan YK:n rotusyrjinnän vastainen komitea (CERD/C/FIN/CO/23) ilmaisi huolensa paperittomina elävien ihmisten vaikeuksista päästä muissa kuin kiireellisissä tilanteissa kohtuuhintaisten ja asianmukaisten terveyspalvelujen piiriin. Komitea suositteli Suomea ryhtymään konkreettisiin toimenpiteisiin, jotta paperittomina elävät ihmiset pääsevät tehokkaasti kohtuuhintaisten ja asianmukaisten terveyspalvelujen piiriin.

## ESITYSLUONNOS EI TÄYTÄ PERUS- JA IHMISOIKEUKSIEN RAJOITUSEDELITYKSIÄ

Amnesty katsoo, että esitys on merkityksellinen perusoikeuksien rajoitusedellytysten (PeVM 25/1994 vp) ja ihmisoikeuksien rajoitusedellytysten näkökulmasta (YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea, Yleiskommentti 3, 1990).

Esitysluonnoksessa tulisi esittää lakiesitykselle perus- ja ihmisoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja oikeasuhtaiset perusteet, joiden tulee olla asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen (PeVL 9/2016 vp ja PeVL 44/2010 vp). **Amnesty katsoo, että lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa ei esitetä perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kannalta hyväksyttäviä ja oikeasuhtaisia perusteluita.**

Esitysluonnoksen mukaan esitettävillä muutoksilla pyrittäisiin kahteen tavoitteeseen. Ensinnäkin lakimuutoksilla ”pyritään turvaamaan valtiontalouden kantokykyä sekä julkisen terveydenhuollon palvelujärjestelmän kantokykyä tilanteissa, joissa Suomeen kohdistuisi laajamittaista maahantuloa ulkomaalaislain vastaisesti”.

Valtiontalouden ja julkisen terveydenhuollon kantokyvyn kannalta tavoitteiden toteutumiseen sisältyy huomattavaa epävarmuutta riippumatta tulevasta Suomeen suuntautuvasta maahantulosta ja sen laajuudesta. Esitysluonnoksessa todetaan, että ”kiireellinen hoito tulisi edelleen [esitettyjen muutosten jälkeenkin] järjestää kaikille, ja pitkittynyt kiireettömän hoidon tarve voisi lisätä laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden kiireellisen hoidon tarvetta, mikä voisi myös heikentää terveydenhuollon kantokykyä.” Eli esitetyt muutokset voisivat heikentää terveydenhuollon kantokykyä ja tuottaa tavoitteen vastaisen lopputuloksen. Mikäli kalliimpien kiireellisten palveluiden tarve lisääntyisi välttämättömien



terveyspalveluiden epäämisen vuoksi, niin myös valtiontalouden osalta lopputulos voisi olla tavoitteen vastainen ja kulut voisivat kasvaa pienenemisen sijaan. Huomionarvoista on, että esitysluonnoksen mukaan vuoden 2023 osalta Kelan hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS:ille maksamat korvaukset annetusta hoidosta ovat hyvin maltilliset. Vaikka korvauksia voi hakea vielä tämän vuoden loppuun asti, vaikuttaa selvältä, että korvaukset tulevat jäämään alle budjetoidun yhden miljoonan euron tason. Esitysluonnoksessa annettujen tietojen pohjalta Amnesty pitää annettua säästötavoitetta täysin epärealistisena.

Julkisen terveydenhuollon kantokyvyn osalta on myös todettava, ettei ole mitään viitteitä julkisen terveydenhuollon kuormittumisesta paperittomille tarjottavien välttämättömien terveyspalveluiden vuoksi. Näin todetaan itse esitysluonnoksessakin "[t]ällä hetkellä Suomessa laittomasti oleskelevien henkilöiden arvioitu määrä on niin vähäinen, ettei voimassa olevalla sääntelyllä arvioida olevan vaikutuksia terveydenhuollon kantokyvyn näkökulmasta".

Esitysluonnoksen toissijaiseksi ilmoitettu tavoite on, että "terveydenhuolto-oikeuksien rajaaminen suppeammaksi hillitsisi osaltaan sekä laitonta maahantuloa että maassaoloa." Esitysluonnoksessa ei esitetä, miten esitetyt muutokset hillitsisivät nykytilanteessa maahantuloa ja maassaoloa vailla oleskeluoikeutta. Päinvastoin esitysluonnoksessa todetaan, ettei ole tietoa siitä, että nykysääntely olisi aiheuttanut Suomeen tuloa tai Suomessa oleskelua ulkomaalaislainsäädännön vastaisesti. Ruotsissa on ollut voimassa Suomen nykysääntelyä vastaava sääntely jo vuodesta 2013. Kuten esitysluonnoksessakin on tuotu ilmi, Ruotsin sääntelystä tehtyjen arviointien mukaan pääsy välttämättömään terveydenhuoltoon ei ole toiminut 'vetovoimatekijänä' maahantulolle tai oleskelulle.

Amnesty kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että esitysluonnoksessa esitellään laajasti itärajan tilannetta, sen kehittymistä ja siihen liittyviä arvioita, vaikka itärajan tilanteen yhteyttä lausuttavana olevaan esitysluonnokseen ei perustella. Yhteyden puuttuessa Amnesty katsoo, että **paperittomina elävien välttämätön terveydenhuolto kehystetään esitysluonnoksessa turvallisuuskysymykseksi. Amnesty pitää tätä erittäin ongelmallisena.** Haavoittuvassa ja syrjinnälle alttiissa asemassa olevan ihmisryhmän turvallistaminen suuntaa asiattomalla tavalla huomiota pois perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiltä lainsäädännön muutoksilta. Amnesty huomauttaa, että ajankohtainen tilanne Suomen itärajalla alkoi syksyllä 2023 ja lausuttavana oleva lakihanke on kirjattu jo kesäkuussa 2023 julkaistuun pääministeri Orpon hallitusohjelmaan. Säädosvalmistelu sosiaali- ja terveysministeriössä alkoi heinäkuussa 2023. Siksi itärajan tilanteen laaja käsittely esitysluonnoksessa on yllättävää. Mikäli lakimuutokset olisivat tarpeellisia nimenomaisesti itärajalta suuntautuvan laajamittaisen maahantulon tilanteessa, niin miksi esitysluonnoksessa ei esitetä lakia otettavaksi käyttöön ainoastaan laajamittaisen maahantulon tilanteessa, vaan lakia esitetään tilanteessa, jossa sille ei pystytä osoittamaan tarvetta? Toki silloinkaan laille ei olisi tarvetta, koska maahantulijat olisivat ensisijaisesti vastaanottojärjestelmän piirissä. Lisäksi perustuslakivaliokunta on pitänyt (PeVL 27/2016 vp, PeVL 55/2016 vp) Suomen houkuttelevuuden vähentämistä turvapaikanhakumaana rajoittamisperusteiden hyväksyttävyyksivaatimuksen kannalta ongelmallisena perusteena lainsäädäntöhankkeille.



## ESITYKSELLÄ LUOTAISIIN TULKINNANVARAISTA JA POUKKOILEVAA SÄÄNTELYÄ

Voimassa oleva sääntely paperittomien välttämättömästä terveydenhuollosta on selkeyttänyt:

1. haavoittuvassa ja syrjinnälle alttiissa asemassa olevien paperittomina elävien ihmisten asemaa ja oikeuksia, 2. palvelujen järjestämisestä vastuussa olevien tahojen asemaa ja velvollisuuksia, 3. palvelujen toteuttamisesta vastaavien terveydenhuollon ammattihenkilöiden asemaa ja velvollisuuksia.

Esitetyt muutokset heikentäisivät selvästi sääntelyn selkeyttä ja loisivat tulkinnanvaraista sääntelyä. Esitetyn sääntelyn epäselkeys, epätäsmällisyys ja tulkinnanvaraisuus on siten oleellinen riski toimeenpanossa ja vaikuttaisi paperittomina elävien ihmisten, palvelujen järjestäjien sekä terveydenhuollon ammattilaisten asemaan. Käytännössä epätäsmällisyys ja tulkinnanvaraisuus koskisi esitetyn sääntelyn henkilöllistä soveltamisalaa sekä hoito-oikeuden laajuutta.

Esitysluonnoksen mukaan lakiehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia hoito-oikeuden selvittämiseen liittyvään työhön. Amnesty on tästä eri mieltä. Esimerkiksi Helsingin kaupungin ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n lausunnoissa esitysluonnoksesta todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön olisi hyvin vaikeaa arvioida, onko hoitoon hakeutuvalla potilaalla oikeus hoitoon esitettyjen muutosten mukaisesti. Hoito-oikeuden arviointi edellyttäisi Helsingin kaupungin lausunnon mukaan sellaista osaamista, koulutusta ja pääsyä rekisteritietoihin, jota henkilöstöllä ei ole käytössään. Hyvinvointialueyhtiö Hyvilin mukaan hoito-oikeuden arvioinnin johtopäätökset voivatkin vaihdella eri työntekijöiden ja ammattiryhmien välillä. Tällä olisi merkittäviä vaikutuksia yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

Paperittomina elävät ihmiset elävät vaikeissa olosuhteissa ja voivat kohdata haavoittuvan ja syrjinnälle alttiin asemansa vuoksi monia esteitä pyrkiessään saamaan tarvitsemiaan palveluita nykylainsäädännönkin puitteissa. Epäselvä ja tulkinnanvarainen lainsäädäntö heikentää heidän asemaansa kohtuuttomalla tavalla, kun omien oikeuksien ymmärtäminen tulkinnanvaraisen lainsäädännön vuoksi heikkenee. Lisäksi vaarana on, että paperittomana elävän henkilön kynnys hakeutua hoitoon, vaikka hänellä olisi siihen oikeus, nousee kohtuuttomasti. Pahimmillaan lain tulkinnanvaraisuuden vuoksi hoito evätään silloinkin, kun siihen olisi oikeus.

Amnesty yhtyy oikeusministeriön lausunnossa esille tuotuun esitysluonnoksen epäselvyyteen siitä miten terveydellisen syyn vuoksi haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt tai vakavan pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi myös välttämättömään hoitoon oikeutetut henkilöt saisivat tosiasiasa hoitoa, jos he eivät edes pääse tutkimuksiin sairauden tai muun terveydentilan ongelman diagnosoimiseksi.

Esitysluonnoksen epäselkeys ja epätäsmällisyys koskevat myös sääntelyn henkilöllistä soveltamisalaa. Esitysluonnoksen mukaan 56 a §:n 3 momenttiin lisättäisiin maininta, että oikeus välttämättömään terveydenhuoltoon olisi sellaisilla Euroopan unionin jäsenvaltion,



Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaisella, joka ei ole vakuutettu toisessa valtiossa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan c alakohdan mukaisesti tai jolla ei ole kotikuntalaisia tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, sekä tällaisen henkilön perheenjäsenelle kun "heidän oleskelunsa on ulkomaalaislain 10 luvun mukaista." Esitysluonnoksessa mainitaan sisäministeriön toteama, että ulkomaalaislakiin sisältyvä Euroopan Unionin kansalaisten oleskeluoikeutta koskeva sääntely perustuu EU-parlamentin ja -neuvoston antamaan direktiiviin 2004/38/EY ja Euroopan unionin kansalaisten sekä heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueilla on siten tulkittava laajasti. Kun sisäministeriön esittämän mukaisesti on Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeutta oleskella tulkittava käytännössä laajasti, niin mikä on esitetyn muutoksen tarkoitus? Tätä esitettyä muutosta ei käsitellä esitysluonnoksen perusteluteksteissä, joten esitetyn muutoksen tarkoitus ja sen tuoma konkreettinen muutos jää epäselväksi.

Esitysluonnoksen mukaan 56 a §:n 1 momenttiin lisättäisiin maininta ulkomaalaislain 40 §:stä. Amnesty on antanut lausunnon tähän liittyvästä ulkomaalaislain muuttamista koskevasta esitysluonnoksesta kesäkuussa 2024. Amnesty toteaa lausunnossaan: "laitonta oleskelua koskeva 40 §:n säännös on kirjoitettu erittäin epäselvästi ja on vaikea arvioida, mitä kaikkea laitton oleskelu tulisi tarkoittamaan."<sup>2</sup>

Amnesty korostaa lisäksi, että esityksellä luotaisiin varsin poukkoilevaa lainsäädäntöä. Nykysääntely on ollut voimassa vasta vuoden 2023 alusta. Nykysääntelyn toimeenpanoa ja sen vaikutuksia ei ole ehditty arvioimaan. Esitysluonnoksen mukaan ei ole tietoa siitä, että nykysääntely olisi aiheuttanut Suomeen tuloa tai Suomessa oleskelua ulkomaalaislainsäädännön vastaisesti. Amnesty katsoo, että olisi perusteltua arvioida nykysääntelyn toimeenpanoa ennen sääntelyn muuttamista.

## **ESITYSLUONNOKSESSA ESITETYT POIKKEUKSET IHMISOIKEUSHEIKENNYKSIIN OVAT RIITTÄMÄTTÖMÄT**

Perustuslakivaliokunta (PeVL 73/2014 vp) katsoi paperittomien välttämätöntä terveydenhuollon nykysääntelyä vastaavan, mutta säätämättä jääneen HE 343/2014 vp osalta, että ehdotettu sääntely olisi koskenut perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaista ns. eksistenssiminimiä eli ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistasoa, joka kuuluu kaikille. Nykysääntelyä koskeva heikennys on siten merkityksellinen 19 §:n 1 momentin mukaisen eksistenssiminimin kannalta.

Esitysluonnoksessa esitettyihin heikennyksiin on lisätty seuraavat poikkeukset:

- a) vakavan pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi välttämättömiksi arvioidut terveydenhuollon palvelut;
- b) välttämättömiksi arvioidut raskauteen liittyvät tai ihmisten välillä tarttuvien tartuntatautien ehkäisyä ja hoitoa koskevat terveydenhuollon palvelut;



- c) henkilölle, joka on muun terveydellisen syyn vuoksi erityisen haavoittuvassa asemassa, tämän syyn vuoksi välttämättömiksi arvioidut terveydenhuollon palvelut;
- d) alaikäiselle on järjestettävä terveydenhuollon palvelut samassa laajuudessa kuin hyvinvointialueen asukkaalle. Henkilölle alaikäisenä aloitettu hoito on järjestettävä hoidon loppuun saakka, vaikka henkilö tulisi täysi-ikäiseksi.

Esitysluonnoksen mukaan nämä poikkeukset lieventävät kielteisiä vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. **Amnesty painottaa, että esitysluonnokseen sisällytetyt poikkeukset eivät tee esitetystä sääntelystä hyväksyttävää**, sillä esitettyjen muutosten jälkeen paperittomina elävät ihmiset olisivat silti lähtökohtaisesti oikeutettuja saamaan vain kiireelliset terveyspalvelut. Amnesty ei pidä esitysluonnokseen sisällytettyjä poikkeuksia riittävinä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamiseksi, vaan katsoo esitetyn heikennyksen puuttuvan oikeuden ydinalueeseen.

Esitysluonnoksessa on mainittu, että on vaikea arvioida lisäksi välttämättömän kiireettömän hoidon rajaaminen kalliimman kiireellisen hoidon kustannuksia. Esimerkkeinä kuluja kasvattavista tilanteista mainitaan hoitamattoman tulehtuneen haavan tai hammasperäisen infektion johtaminen tehohoitoa vaativaan yleisinfektioon. Kiireellisen hoidon kulujen lisäksi vaikutuksena olisi tällaisessa tilanteessa myös vältettävissä olevan inhimillisen kärsimyksen lisääntyminen, yksilön terveydellisen tilanteen mahdollinen pitkäaikainen heikentyminen ja pahimmillaan kuolema. Mediatietojen mukaan (HS 18.6.2024) alun perin esitysluonnoksessa luki, että **”lakiehdotuksen mukainen rajaaminen vain kiireellisen hoidon antamiseen lisäksi vältettävissä olevien komplikaatioiden, sairaalajaksojen ja kuolemien riskiä näillä henkilöillä”**. Amnesty yhtyy tähän esitysluonnoksessa alun perin tehtyyn arvioon vakavista kielteisistä vaikutuksista, ja pitää ongelmallisena, että esitysluonnoksessa muutosten merkittäviä ja vakavia vaikutuksia on piilotettu neutraalimman sanan ”haittatapahtumat” taakse.

Lapsia ja vammaisia henkilöitä koskevat poikkeukset esitysluonnoksessa eivät ole riittäviä, sillä mikäli lapsesta tai vammaisen henkilön huolenpidosta vastaava aikuinen ei saa tarvitsemaansa välttämätöntä hoitoa, on tällä kielteinen vaikutus myös tämän henkilön hoivaa ja huolenpitoa tarvitsevaan. Tällaisissa tilanteissa henkilön sairauden hoito on välttämätöntä paitsi hänen omien oikeuksien toteutumisen vuoksi, niin myös hänen huolenpitoaan tarvitsevan lapsen tai vammaisen henkilön oikeuksien toteutumisen kannalta.

Amnesty muistuttaa, että paperittomina elävät ihmiset ovat lähtökohtaisesti haavoittuvassa ja syrjinnälle alttiissa asemassa. Julkisen vallan toimintavelvoitteet perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi ulottuvat kaikkiin ihmisiin, mutta erityisen korostuneita ne ovat haavoittuvassa ja syrjinnälle alttiissa asemassa olevien henkilöiden kohdalla.



## USEAT HALLITUKSEN LAKIHANKKEET TULEVAT LISÄÄMÄÄN PAPERITTOMUUTTA SAMALLA KUN HALLITUS PYRKII HEIKENTÄMÄÄN PÄÄSYÄ VÄLTTÄMÄTTÖMÄÄN TERVEYDENHUOLTOON

Esitysluonnoksessa kerrotaan, että "[m]uut hallitusohjelmaan perustuvat lainsäädäntötoimet voivat vähentää laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden määrää sekä heidän Suomessa oleskelunsa kestoja. Siten tehtävät lainsäädäntötoimet voivat vaikuttaa tämän esityksen tavoitteisiin ja perus- ja ihmisoikeuksien mukaisuuden arviointiin."

Amnesty ja useat muut asiantuntijatahot ovat arvioineet, että useat hallituksen esityksistä tulevat päinvastoin lisäämään paperittomuutta Suomessa. Tällaisia esitettyjä muutoksia ovat muun muassa työperäisen oleskelun haun epääminen turvapaikanhakijoilta, oleskelulupahakemuksen tutkimatta jättäminen kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneilta, kotikuntamerkinntän poistaminen ja merkinnän saamisen vaikeuttaminen sekä työperäisen oleskeluluvan tulorajan nostaminen. Lisäksi hallituksen esityksessä vastaanottorahan leikkaamisesta (HE 28/2024 vp) todetaan siinä esitettyjen muutosten voivan lisätä paperittomuutta Suomessa.

Amnesty toteaa painokkaasti, että hallituksen ei tule päätösperäisesti edistää paperittomuuden lisääntymistä Suomessa. On erityisen ongelmallista, että samaan aikaan, kun hallituksen lakihankkeet toteutuessaan tulevat lisäämään paperittomuutta, niin lausuttavana olevan esitysluonnoksen muutokset tarkoittaisivat heikennyksiä haavoittuvassa ja syrjinnälle alttiissa asemassa olevien paperittomina elävinä ihmisten oikeuksien toteutumiseen Suomessa. Lisäksi on huomioitava, että esitysluonnoksen mukaan esitetyt muutokset voivat vaikuttaa kielteisesti ihmiskaupan sekä työperäisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyyn.

## AMNESTYN SUOSITUKSET ESITYKSEN JATKOVALMISTELUA VARTEN

Ensisijaisesti Amnesty katsoo, että hallituksen **tulee perua esitys kokonaisuudessaan haavoittuvaan ihmisryhmään kohdistuvana perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden vastaisena ja syrjivänä heikennyksenä**. Esitysluonnoksessa ei esitetä syrjiville heikennyksille hyväksyttäviä ja oikeasuhtaisia perusteluja.

Mikäli lakiesitys päätetään antaa, Amnesty pitää **välttämättömänä, että perustuslakivaliokunta arvioi esityksen perustuslainmukaisuutta sekä suhdetta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin**.



Mikäli esityksen valmistelu jatkuu, niin Amnesty esittää, että esitysluonnoksen jatkovalmistelun aikana sosiaali- ja terveysministeriö tekee arvioinnin nykysääntelyn toimeenpanosta. Jatkovalmistelussa lakiesitykseen tulisi myös sisällyttää jälkikäteisarvioinnin suunnitelma ja osoittaa sen toteutukseen riittävä resurssointi. Jälkikäteisarvioinnin tulisi sisältää perus- ja ihmisoikeusvaikutusten jälkikäteisarviointi.

Lopuksi Amnesty toteaa, että vaikka esitysluonnoksen lausuntoaika on säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaisesti kuusi viikkoa, niin lausuntoaika sijoittuu yleiseen lomakauteen, jonka vuoksi sitä olisi ollut perusteltua pidentää. Lausuntokierroksen olisi voinut myös järjestää sitten kun esitysluonnos on valmis myös esityksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestykseen arvioivan luvun 11 osalta. Nyt esitysluonnos annettiin lausunnoille keskeneräisenä.

### **Kunnioitavasti**

Frank Johansson  
Toiminnanjohtaja, Amnesty International Suomen osasto

Lisätietoja antaa: Mariko Sato, taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien asiantuntija,  
[mariko.sato@amnesty.fi](mailto:mariko.sato@amnesty.fi)

*Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.*

## **Viitteet**

---

<sup>1</sup> Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021, 'Oikeus terveyteen kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa', [https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/11031ed9-0804-42a0-bf84-9f46bcf82590/e98d808f-d018-45f4-96ea-1c85d226f6f2/KIRJE\\_20230828132221.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/11031ed9-0804-42a0-bf84-9f46bcf82590/e98d808f-d018-45f4-96ea-1c85d226f6f2/KIRJE_20230828132221.PDF).

<sup>2</sup> Amnesty International Suomen osasto, 20.6.2024, Lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (säilöönnotto ja maahantulokielto), <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=d4ad2911-7d30-47e8-8de3-f171660a283f>.